

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль експортних операцій: нормативне забезпечення та діюча практика (на прикладі ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ»)»

Виконавець:

студентка Центру заочної та вечірньої
форми навчання М-1

Вишенько Людмила Степанівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливою складовою в забезпеченні розвитку держави є зовнішньоекономічна діяльність. Її рівень, насамперед, впливає на стабільність економічних процесів, розвиток економічного потенціалу та забезпечує гідний рівень як окремим підприємствам, так і країні в цілому. Зовнішньоекономічна діяльність характеризує стан та динаміку економічних процесів за допомогою показників експорту. Саме вони характеризують ефективність розвитку економіки чи її занепад, показують рівень конкурентоспроможності на світовому ринку та відтворюють рентабельність підприємств, які мають вплив на економічний стан країни.

За роки незалежності в Україні сформувалась експортоорієнтована модель розвитку економіки, в умовах якої стратегічна роль експорту полягає в тому, що він виступає як засіб сприяння економічному зростанню, інструмент активізації наявних та потенціальних конкурентних переваг з метою подолання відставання від розвинених країн за основними соціально економічними параметрами. Асоціація між Україною та ЄС має на меті поступову економічну інтеграцію, для досягнення якої важливим є запровадження умов для інтенсифікації економічних та торговельних відносин.

Експорт не функціонує сам по собі, адже залежить від різних сфер, кожна з яких має окремі алгоритми та завдання: транспортної інфраструктури, регулювання (митного, податкового, валютного, технічного), освіти, трудових ресурсів, інновацій, інвестицій, кредитування, інформування. Тому облік і контроль експортних операцій є важливою і актуальною темою мікроекономічних досліджень. Вивченням теоретичних питань експортних операцій займалися зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема, такі як: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Грабова, В. Н. Добровський, І. В. Жиглей, В. П. Завгородній, Я. О. Кавторева, В. Г. Козак, Ю. А. Кузьмінській, Л. І. Лук'яненко, В. М. Пархоменко, Н. І. Федоронько та інші.

Мета дослідження вивчення концептуальних засад обліку, контролю та аналізу експортних операцій, ознайомлення з діючою практикою в ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» та надання рекомендацій щодо їх удосконалення.

Завдання дослідження Для досягнення вказаної мети були поставлені і вирішені наступні завдання:

- ознайомитися з поняттям «експорт» в системі зовнішньоекономічної діяльності та дослідити особливості нормативно-правового регулювання обліку і контролю експортних операцій;
- вивчити організаційно-методичні питання обліку експортних операцій, а також проблемні питання;
- розглянути загальну економічну характеристику підприємства;
- надати оцінку діючій системі обліку експортних операцій на підприємстві та розробити шляхи вдосконалення документального оформлення та обліку експортних операцій на підприємстві;
- проаналізувати діючу систему внутрішнього контролю експортних та валютних операцій на підприємстві та надати рекомендації щодо

покращення;

- провести аналіз ефективності експортної діяльності підприємства з використанням економіко-математичних методів.

Об'єкт дослідження – процес інформаційного забезпечення обліку, контролю та аналізу експортних операцій.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та організаційно-методичних питань обліку та контролю експортних операцій в ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ».

Методи дослідження. Теоретично-методичні основи дослідження ґрунтувались на загальнонаукових методах пізнання. При проведенні діагностики стану експортних операцій та оцінки результативності використовувались абстрактно-логічні, конкретно-наукові методи: індукції – на етапі збору, систематизації й обробки інформації для проведення дослідження; дедукції – у процесі теоретичного осмислення ситуації та пошуку першопричин її виникнення; аналізу та синтезу, конкретизація – для обґрунтування змісту та форм облікових реєстрів, їх відповідність вимогам стандартів; конструктивний метод – для групування пропозицій щодо удосконалення обліку та контролю експортних операцій; графічний – для побудови графіків та діаграм в процесі дослідження.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну основу роботи склали законодавчі акти, нормативи, наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних фахівців з питань обліку та контролю експортних операцій. Також була використана фінансова звітність та документи первинного, аналітичного і синтетичного обліку Товариство з обмеженою відповідальністю «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» (далі – ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ»).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота студента складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменування) та 17 додатків. Загальний обсяг роботи становить 90 сторінки. Основний зміст викладено на 85 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку експортних операцій»** розглянуто нормативне забезпечення експортних операцій, сутність поняття «експорт», організаційно-методичні особливості обліку експортних операцій, проблемні питання обліку експортних операцій в сфері ЗЕД.

У другому розділі **«Практичні аспекти обліку експортних операцій на прикладі ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ»** проведена загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства, особливості відображення в обліку експортних операцій, напрями вдосконалення діючої системи обліку експорту продовольчих товарів у ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ».

У третьому розділі **«Контроль та аналіз експортних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності»** розглянуто теоретичні засади контролю експортних операцій в сфері ЗЕД, особливості перевірки експортних операцій в

ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ», шляхи удосконалення системи контролю експортних операцій, кореляційно-регресійний аналіз експортної діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами вивчення концептуальних засад обліку, контролю та аналізу експортних операцій, ознайомлення з діючою практикою в ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» встановлено:

1. Експорт товарів – це продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарювання (у тому числі з оплатою у негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів.

Зовнішньоекономічна діяльність в Україні регулюється чисельними нормативно-правовими актами з боку держави, а також недержавних організацій.

2. Підставою для обліку експортних операцій є відповідним чином оформлені товаросупровідні, транспортні, експедиторські, страхові, складські, розрахункові, митні, претензійно-арбітражні, а також банківські документи, що визначаються обставинами та умовами господарських операцій суб'єкта.

Ключовим принципом облікової політики підприємства, виступає дата пред'явлення зазначених вище документів покупцеві або пред'явлення їх до уповноваженого банку, отримання грошових коштів, надання покупцем векселя, комерційного кредиту або іншого документу, який гарантує оплату. Підтвердженням завершення експортної операції є відбитки печатки митниці країни-одержувача на товаросупровідних документах і довідки банку про надходження грошових коштів на рахунок підприємства.

Датою відвантаження (навантаження на борт, відправки або прийняття до перевезення) вважається дата видачі транспортного документу. У випадку видачі декількох транспортних документів (від різних дат або різних портів відвантаження) датою відвантаження визначається дата останнього транспортного документу.

Бухгалтерський облік експортних операцій залежить від того, яка господарська подія є першою – продаж (відвантаження) продукції чи отримання передоплати з подальшим відвантаженням. Після переходу права власності від продавця до покупця в бухгалтерському обліку визнається дохід від реалізації, що відображається за дебетом субрахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» і кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації» з використанням відповідних субрахунків. Після цієї операції можливе списання реалізованих на експорт товарів за дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізації» і кредитом рахунку 28 «Товари» за обліковою вартістю. В процесі реалізації у підприємства виникають комерційні витрати, зокрема такі, як витрати на підготовку товарів до відвантаження, їх перевезення всередині країни та за кордоном, вантажно-розвантажувальні роботи, страхування та зберігання вантажів в дорозі, оплату зборів за митне оформлення вантажів. Такі витрати накопичуються на рахунок 93 «Витрати на збут» з подальшим

закриттям на фінансові результати.

Розрахунки за експортними операціями супроводжуються виникненням курсових різниць, правила обліку яких встановлено НП(С)БО 21.

Основними проблемними питаннями залишаються: на макроекономічному рівні – відсутність дієвих реформ в сфері зовнішньоекономічної діяльності, недосконале законодавче регулювання; на мікрорівні – обмеженість в оперативному доступі до світових інформаційних баз даних контрагентів й отримання безкоштовних консультацій про країну-контрагента, необізнаність в нормативних актах країни-контрагента, помилки під час укладання ЗЕД-договорів, прогалини в підготовці наказів «Про облікову політику підприємства» в частині ведення ЗЕД-операцій, організаційно-методичні питання податкового та управлінського обліку.

3. ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» – новостворене підприємство (zareєстровано 04.12.2020 року), що займається оптовою торгівлею напоями, посередницькою торгівельною діяльністю продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами з країнами Європи (Болгарія, Монако, Франція, Швейцарія, Німеччина, Румунія).

Штатними працівниками є: директор, завідувач складом, бухгалтер, менеджер-управитель з логістики. Підприємство користується послугами брокера на митних пунктах (в м. Одеса та м. Львів) й аутсорсинговими послугами для підготовки звітності та оподаткування. Укладанням ЗЕД-договорів від імені підприємства займається агент.

Бухгалтерський облік ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» автоматизовано з використанням програми BAS Бухгалтерія. Підприємство знаходиться на загальній системі оподаткування, є платником податку на прибуток, ПДФО, ПДВ. Для обліку витрат використовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності».

4. Експортні операції підприємства проводяться на умовах попередньої оплати в програмі BAS Бухгалтерія. Для відображення розрахунків з контрагентами-нерезидентами підприємство використовує субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»; для розрахунків з митними органами – субрахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»; для обліку руху товарів – субрахунок 281 «Товари на складі»; для визначення доходу від реалізації – субрахунок 702 «Дохід від реалізації товарів»; для відображення витрат від реалізації – субрахунок 902 «Собівартість реалізованих товарів»; для відображення митних платежів – рахунок 93 «Витрати на збут»; для обліку валютних надходжень та наявних курсових різниць субрахунки – 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті», 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

Для подачі звітності використовується програма «М.Е.Дос». Банківське обслуговування здійснюється в АБ «Південний», всі грошові операції проводяться в автоматизованому режимі через Клієнт Банк.

На підприємстві не розроблено наказ «Про облікову політику підприємства» та Графік документообігу. Для обліку попередніх оплат використовується субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями». ЗЕД-

договори містять недостатню інформацію в частині умов поставок.

Для удосконалення системи обліку підприємству рекомендовано:

- розробити наказ «Про облікову політику підприємства»;
- унормувати процес роботи з документами в Графіку документообігу;
- переглянути структуру та інформаційне наповнення ЗЕД-договорів;
- використовувати субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними»

для обліку попередніх оплат;

- перерозподілити обов'язки між виконавцями з урахуванням зростаючого обсягу діяльності. Так, обов'язки з введення інвойсів та рахунків перекласти на менеджера управителя з логістики, а звіряння з покупцями нерезидентами делегувати менеджера управителя з логістики. Це дозволить більш ефективно контролювати виконання валютних контрактів та актуальність взаєморозрахунків, адже менеджери безпосередньо спілкуються з покупцями-нерезидентами.

- відкрити додатково в обліку підприємства субрахунок 2813 «Товари в дорозі» для товарів, які не своєчасно надходять до покупців (у разі затримки на митниці).

5. Внутрішній контроль експортних операцій в ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» здійснює бухгалтер шляхом перевірки первинної документації, звірки розрахунків з покупцями. Складання фінансової та управлінської звітності, проведення контролю облікових операцій, інвентаризацій делеговано аутсорсинговому підприємству.

Таке рішення слід визнати раціональним, адже контроль здійснюватиметься незацікавленою особою.

З метою покращення бухгалтерського контролю рекомендовано форми робочих документів.

6. Аналіз ефективності експортної діяльності ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ» за 9 місяців дозволяє вказати на їх високу ефективність. Коефіцієнт ефективності експортних операцій складає 1,08. Економічний ефект від експортної діяльності склав 103047,50 грн.

Розрахунок кореляційної матриці дає змогу зробити висновок про значну залежність між результативним показником та факторними величинами. Окрім даної залежності, доцільно зазначити про залежність факторних величин між собою. Тобто за допомогою проведеного аналізу можна сказати про тісний зв'язок між продажем та прибутком та зв'язок між факторними показниками собівартістю та валовим прибутком. Це означає що якщо бути змінюватись собівартість будуть змінюватись продажі і прибуток.

АНОТАЦІЯ

Вишенько Л. С. «Облік і контроль експортних операцій: нормативне забезпечення та діюча практика (на прикладі ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний

економічний університет. Одеса, 2021 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес інформаційного забезпечення обліку, контролю та аналізу експортних операцій.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні питання обліку, контролю та аналізу експортних операцій.

Проаналізовано нормативне забезпечення з питань обліку та контролю експортних операцій, економічну літературу, діючу практику ТОВ «ЮНІВЕРС ТРЕЙДІНГ».

Запропоновано: розробити наказ «Про облікову політику підприємства», включити до нього пункт стосовно особливостей ведення експортних операцій; переглянути змістовне наповнення зовнішньоекономічних договорів, застосовувати під час ведення обліку субрахунок 2813 «Товари в дорозі». Для перевірки експортних товарних операцій використовувати рекомендовані форми робочих документів.

Ключові слова: експорт, ЗЕД, контракт, облік, курсова різниця, мито, ПДВ, контроль, аналіз.

ANNOTATION

Vyshenko L. S. «Accounting and control of export transactions: regulatory support and current practice (for example, LLC «UNIVERSE TREIDING»)».

Thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the master`s program «Accounting, auditing and taxation of business». – Odessa National Economics University. Odessa, 2021.

Thesis consists of three chapters. Object of study is research is the process of information support of accounting, control and analysis of export transactions.

Thesis deals with the theoretical aspects of normative support on accounting and control of export operations, economic literature, current practice of UNIVERSE TRADING LLC.

Author analysis regulatory support for accounting and control of export transactions, economic literature, current practice of UNIVERSE TRADING LLC.

It is proposed: to develop an order "On the accounting policy of the enterprise", to include in it a paragraph on the peculiarities of export operations; to review the content of foreign trade agreements, to use sub-account 2813 "Goods in transit" when keeping records. Use the recommended forms of working documents to verify export commodity transactions.

Keywords: export, foreign trade, contract, accounting, exchange rate difference, duty, VAT, control, analysis.